

Aktiverande styrdokument

Beslutsfattare:
Kommunstyrelsen

Dokumentansvarig:
Avdelningschef strategisk planering

Datum:
2024-02-07

Diarienummer:
KSN-2023-01966

Handlingsplan för vattenprogrammet, 2024–2026

Översiktsplan

Mål och budget

Verksamhetsplaner och affärsplaner

Program

Handlingsplaner och övriga planer

Inledning

Denna handlingsplan förtydligar Vattenprogrammets implementering, genomförande av målsättningar och åtgärder samt uppföljning av dessa.

Syfte

Handlingsplanen ger en samlad bild av vilka åtgärder som behövs för att uppfylla målen i Vattenprogrammet. Den förtydligar nämnders och bolagsstyrelsers ansvar och roller för att genomföra programmets måluppfyllelse i relation till deras respektive reglemente och ägardirektiv. Den fokuserar på åtgärder som tydliggör ambitionsnivån och visar på nödvändiga förändringar. Åtgärderna underlättar för nämnder och bolagsstyrelser att identifiera sina delar av ett programområde och integrera det i sin verksamhets- och affärsplanering. På så sätt har handlingsplanen en tydlig styrande effekt och kan ge snabbare måluppfyllelse.

Omfattning

Handlingsplanen gäller under perioden 2024–2026 och riktar sig till hela kommunkoncernen. De nämnder och bolag som har utpekat ansvar som samordnare eller deltagande för en eller flera åtgärder är kommunstyrelsen (KS), plan- och byggnadsnämnden (PBN), gatu- och samhällsmiljönämnden (GSN), miljö- och hälsoskyddsnämnden (MHN), räddningsnämnden (RÄN) och Uppsala Vatten och Avfall AB (UVAB). Åtgärderna kopplar mot samtliga målområden i Vattenprogrammet och en prioritering utifrån förväntad effekt har gjorts där högst prioriterade åtgärder ska genomföras först. Handlingsplanen innefattar inte åtgärder för klimatanpassning (översvämning på grund av skyfall eller höga flöden) utan dessa åtgärder hanteras i andra styrdokument. Klimatanpassning hanteras i Miljö- och klimatprogrammets övergripande mål Klimatanpassat Uppsala samt inom kommunens översiktsplan.

Kommunens arbete med vattenfrågor styrs av flera regionala och nationella mål och åtgärdsprogram. De mest relevanta är Förvaltningsplan och åtgärdsprogram för Norra Östersjöns vattendistrikt och Regional vattenförsörjningsplan för Uppsala län.

Lokala åtgärdsunderlag har tagits fram för större delen av kommunens ytvattenförekomster. För åtgärdsarbetet behövs väl underbyggda underlag med högre detaljeringsnivå än det som tas fram av Vattenmyndigheterna, underlagen gör det möjligt att på lokal nivå prioritera och planera lämpliga åtgärder. De lokala åtgärdsunderlag som används i kommunens löpande åtgärdsarbete, både på egen mark och i samverkan med andra aktörer, är bilagda handlingsplanen. Åtgärder kan göras på initiativ av både markägare och kommun, de finansieras ofta till stor del av statliga bidrag.

Ansvar, genomförande och spridning

Kommunstyrelsen ansvarar för att samordna handlingsplanen i kommunkoncernen. Åtgärder som kräver finansiering utanför befintlig budgetram används av respektive nämnd eller styrelse som underlag i kommunens mål- och budgetprocess.

För respektive åtgärd finns en ansvarig nämnd utpekad för att driva och samordna arbetet. Det finns även ett utpekat delansvar som innebär att nämnden deltar i genomförandet av åtgärden. Deltagandet anpassas efter nämndens ansvarsområde och rådighet och kan ske antingen som aktiv part, genom att tillhandahålla underlag eller delta i referensgrupp. Årtal som anges är det år som åtgärden planeras vara genomförd.

Målens åtgärder, indikatorer samt ansvariga

Målområde 1 Levande sjöar och vattendrag

Mål 1A – Förbättrad vattenkvalitet: Uppnä god status i sjöar och vattendrag

Mål 1B – Ökad biologisk mångfald

Åtgärder

Åtgärd	Samordnare	Delansvarig	Årtal**
Undersöka förutsättningarna för att nyttogöra kalken från kommunens vattenavhårdning i syfte att reducera fosforbelastningen med låg klimatpåverkan.	KS	GSN, UVAB	2024
Ta fram skrivningar om miljö kvalitetsnormer (MKN) för stadsutvecklingsprojekt (och kopplingar till lokala åtgärdsförslag i de fall det finns framtagna).	PBN	KS, UVAB, GSN	2024
I tillsynen lyfta in frågor om sammanhängande livsmiljöer för växter och djur för att motverka förluster av biologisk mångfald och skydda hotade arter.	MHN		2024
Revidera underlag till lokalt åtgärdsarbete Fyrisåns huvudfåra.	KS	GSN, MHN, UVAB, PBN	2024
Ta initiativ för att i samverkan med Heby och Tierps kommuner ta fram relevanta åtgärder för Tämnaren	KS	GSN	2025
Systematiskt prioritera och följa upp åtgärdsförslag i de framtagna lokala åtgärdsunderlagen för att förbättra status i kommunens ytvattenförekomster.	KS	PBN, GSN, UVAB	2025
Utveckla arbetsätt och rutiner för att implementera åtgärdsförslagen från de lokala åtgärdsunderlagen i detaljplaner.	PBN	UVAB, KS, GSN	2025
Utreda möjligheterna att avskilja PFAS genom borttagning av skum vid Kvarnfallet och Islandsfallet i Fyrisån.	GSN		2025
Utveckla Vattenportalen som ett internt handläggarstöd och extern informationsplattform för att innefatta grundvatten, ytvatten och dagvatten.	PBN	KS, GSN, UVAB	2026*
Utföra tillsyn av båtuppläggningsplatser, med fokus på koppar och tributyltenn för att bland annat minska skador på vattenlevande djur.	MHN		2024–2026*
Ta fram underlag till lokalt åtgärdsarbete Björklingeån, Jumkilsån, Sävaån och Olandsån.	KS	GSN, MHN, UVAB	2024–2026*

* Åtgärd har funnits med i tidigare version av handlingsplan men kan vara delvis omformulerad.

** Årtal då åtgärden planeras vara genomförd.

Målområde 2 Rent grundvatten

Mål 2A – Uppnä god status i grundvatten

Åtgärder

Åtgärd	Samordnare	Delansvarig	Årtal**
Ta fram en åtgärdsplan för sedan tidigare bebyggda områden utifrån Strategi för markanvändning inom Uppsala- och Vattholmaåsarnas tillrinningsområde ur grundvattensynpunkt.	KS	GSN, UVAB	2024*
Komplettera känslighetskartan med Lagga i Knivsta kommun. Området tillhör tillrinningsområdet för Uppsala- och Vattholmaåsarna (dricksvattentäkten) men saknar känslighetsklassning.	KS	UVAB	2024
Samordna och utveckla vägledning för praktisk tillämpning av Riktlinje för markanvändning inom Uppsala- och Vattholmaåsarnas tillrinningsområde. Vägledning tillgängliggörs genom Vattenportalen.	KS	PBN, GSN, UVAB, MHN	2025
Ta fram en släckvattenplan eller motsvarande vägledning för att minimera påverkan från förorenat släckvatten på kommunens dricksvattentäkt.	KS	PBN, GSN, UVAB, RÄN, MHN	2025
Ta fram en brandvattenplan med strategier och geografiska avvägningar för en långsiktig och resurseffektiv brandvattenförsörjning.	KS	RÄN, UVAB, PBN	2025
Inventera verksamheter och förorenade områden inom utvalda områden utifrån Känslighetskartans zoner för att ta fram underlag till projektinriktad tillsyn.	MHN		2025

* Åtgärd har funnits med i tidigare version av handlingsplan men kan vara delvis omformulerad.

** Årtal då åtgärden planeras vara genomförd.

Målområde 3 Nederbörd som skördas

Mål 3A – Hushållning med vattenresurser

Åtgärder

Åtgärd	Samordnare	Delansvarig	Årtal**
Genomföra en informationskampanj kring vattenbesparande åtgärder och möjligheter med tekniskt vatten, externt till konsulter, byggherrar, fastighetsägare och internt inom kommunkoncernen.	UVAB	GSN, KS	2024
Kartlägga möjliga vattenbesparingar inom kommunens egna verksamheter och fastigheter.	UVAB	KS, GSN	2025

* Åtgärd har funnits med i tidigare version av handlingsplan men kan vara delvis omformulerad.

** Årtal då åtgärden planeras vara genomförd.

Målområde 4 Dagvatten

Mål 4A – En hållbar dagvattenhantering

Åtgärder

Åtgärd	Samordnare	Delansvarig	Årtal**
Färdigställa handledning för markavvattning.	UVAB	PBN, KS, GSN	2024
Uppdatera riktlinjer för dagvatten på kvartersmark.	UVAB	PBN, MHN	2024*
Färdigställa riktlinje för dagvatten allmän plats.	GSN	UVAB, PBN, MHN	2024
Ta fram principer för samordning av ledningar och grön dagvattenhantering till trädhandbok och tekniska handböcker.	GSN	UVAB	2025
Göra en översyn av teknisk handbok kopplat till materialval som påverkar till exempel dagvattenreningsanläggningar.	GSN, UVAB		2025
Ta fram systemhandlingar för två dagvattendammar enligt dagvattenplanen.	UVAB	KS, GSN, PBN	2025
Samla och tillgängliggöra information och styrdokument kring dagvattenhantering, samordnas med Vattenportalen. Informationskampanj externt till konsulter, byggherrar, fastighetsägare och internt inom kommunkoncernen.	UVAB	GSN, KS, PBN	2026

* Åtgärd har funnits med i tidigare version av handlingsplan men kan vara delvis omformulerad.

** Årtal då åtgärden planeras vara genomförd.

Indikatorer (samtliga målområden)

- Vattentäkter med skyddsområde, andel (procent)
- Sjöar med god ekologisk status, andel (procent)
- Vattendrag med god ekologisk status, andel (procent)
- Grundvattenförekomster med god kemisk och kvantitativ status, andel (procent)

Utgångsläge

Mål 6 Rent vatten och sanitet	
<i>Säkerställa tillgången till och en hållbar förvaltning av vatten och sanitet för alla.</i>	
0	2021
Vattentäkter med vattenskyddsområde, andel (%)	86.7
Sjöar med god ekologisk status, andel (%)	22.7
Vattendrag med god ekologisk status, andel (%)	8.8
Grundvattenförekomster med god kemisk och kvantitativ status, andel (%)	86.8

Källa: Nationella nyckeltal för Agenda 2030 se Kommunens Mål och Budget.

Uppföljning

Kommunstyrelsen är ansvarig för handlingsplanen och har därmed det övergripande ansvaret för uppföljning och utvärdering av handlingsplanen. Alla nämnder och bolagsstyrelser ska årligen redovisa resultatet av sitt arbete med att uppfylla de uppställda målen till kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen följer upp program och handlingsplan i ordinarie programuppföljning. Kommunstyrelsen kan sedan revidera handlingsplanen vid behov. Revidering ska ske genom gemensam beredning.

Handlingsplanen är också ett underlag för årlig rapportering till Vattenmyndigheten avseende hur Uppsala kommun vidtar åtgärder i syfte att uppnå god status i yt- och grundvattenförekomster.

Relaterade dokument

- Vattenprogram för Uppsala kommun
- Miljö- och klimatprogram för Uppsala kommun

Bilagor

Lokala åtgärdsunderlag finns för följande vattendrag:

- 1A.** Underlag till lokalt åtgärdsprogram för Hågaån, WRS 2019
- 1B.** Uppsala dagvattenplan, WRS 2019
- 1C.** Underlag till lokalt åtgärdsprogram för Fyrisån. Del 1 - Ekologisk och kemisk status, påverkansanalys, beting samt förslag till kunskapshöjande åtgärder, WRS 2020.
- 1D.** Underlag till lokalt åtgärdsprogram för Fyrisåns huvudfåra, WRS 2024
- 1E.** Underlag till lokalt åtgärdsprogram för Sävjaån, WRS 2021
- 1F.** Rapport Landskapsanalys Tämnaån, Tyréns 2021
- 1G.** Underlag till lokalt åtgärdsprogram för Vattholmaån, WRS 2022
- 1H.** Underlag till lokalt åtgärdsprogram för Vendelån, WRS 2023